

REGINA VITAE

Tartally Ilona könyve fekszik előttem, az *Ékes virágszál*. Becsukva is régi képekre nyitja emlékezetemet. Regényét először, még az 1946-os kiadásút, jó harminc évvel ezelőtt láttam édesanyám kezében. Annál ez a mostani testesebb. Második kötettel bővült, de egy könyvbe fogja össze a színes borítóval ellátott fedőlap. A borítón a csodatevő háromszáz éves fára festett kép mása, amelyen az ülni tudó Kisjézust tartja karján a Szűzanya. A nehéz színek és díszek lustán nyugalmasak. Az egész kép Mária fehér arcának s kezének időtlen delejében nyugszik. E naiv megformálásban is érzem, mint minden ikonban, a test és a lélek nagy, keleti dilemmáját, – egymással vagy egymás nélkül? A képiró ezt az általános emberi kérdést az anya s gyermeke közti viszony szintjén is igyekszik megerősíteni. Az Istenanya szabadon maradt karja Jézus felé hajlik, s keskeny keze és valószínűtlenül hosszú ujjai szinte fénné fogynak el. Pontosabban: az érzékeny ujjvégek a szeretet láthatatlan hullámaiban folytatódnak. A két kar ölelő köre érzelmünknek így bezárul, de a szemünknek nyitott ölelés marad.

Ennek a képnek a történetéről szól az *Ékes virágszál* első kötete. „A lélek felébred” fejezetcímre lapozok, és megpróbálom felidézni a cselekményt emlékezetből, abból a régi könyvből, amit akkor, harminc évvel ezelőtt, én is elolvastam. Látom a vastag, kopott lapokat, és hogy petróleumlámpánk bizonytalankodó lepkefényénél a meg-megbolyduló betűket ujjammal kell visszalökdösnöm, tologatnom helyükre. De a történetből bizony csak az jut eszembe, amit – azt hiszem – már amúgy is tudtam a pócsi kegykép csodás könnyezéséről. Hiszen mitőlünk, akik a Nyírség szélén laktunk, a Nyírség közepén fekvő falucska, szinte az egész Kelet-Magyarország búcsújáró helye, processzióban egynapi járóföldre esett.

A homokutakon lassan, imbolyogva haladtak a búcsúsok, mintha vizen járnának. A dombok hullámai is törték, fékeztek vonulásukat. A lábak nem bírták tovább a csizmát, a cipőt, a szandált, csak amíg átértek a tengeridegzetű táj egy-egy dombra földobott s völgybe lebukó településén. Harangzúgás jött mindenütt eléjük és kísérte át őket a falvakon. Vonultak a bivalylusta akácok között ének és hőség selymébe gabalyodva. Húzták maguk fölött a Mária-lobogók aranyozott gombjába akadt ragyogást. „Egy szüzetlen és bűnös kálvinista”, Ady Endre írja *A pócsi Mária* című versében: „... – mindig új-új csapat / Énekel a poros, tarlott mezőkön, / Ezek hozzák magukkal a hitet... / Oh, Mária, Pócson is lakozó / Regina Vitae és maga az Élet...”

A máriapócsi görög katolikus kis fatemplomban az Élet Királynője először 1696-ban könnyezett. Amikor – ahogy történelemkönyveink mondják – a török kiűzése után fellélegzett az ország. Viszont a könyvlapokkal borított rétegek alatt, ahol a közös emberi tapasztalás írja történelmét, mást őriz az emlékezet. A török pogány hatalma után új hatalom támad. Halvérű hatalom, melynek tengere népek könnye. I. Lipót császár e „hatalom jogán” követeli magának a képet, viteti erőszakkal Bécsbe; azóta is ott van. A Szűzanya könnyei azonban elapadtak, még mielőtt a birodalom fővárosába megérkezett volna. Miértünk sírt tehát a pócsi Mária.

Tartally Ilona könyvének második kötete azzal kezdődik, hogy Papp István képiró, az első kép festője megint munkához lát. Máriát és a Kisjézust már nem indázó, keleti díszekkel teleszótt glóriával mutatja, hanem fejükön koronával. Ez a kép látható ma is a máriapócsi új templomban, amelyet „nagy jelentőségénél fogva a Szentatya, XII. Pius, bazilikai rangra emelt”. E festmény fehér ruhába öltöztetett Nagyasszonya kétszer könnyezett; a Rákóczi-szabadságharc bukása után és 1905-ben. Időközben Mária arca és a Kisjézusé is elbarnult, megfeketedett. Lehetnének ők négernek is. Hozzájuk zarándokoltak s zarándokolnak el

évente több százczren. „Tegnap volt az oláh Mária-nap, / Tegnap temettem minden élet-rangot / S ma jönnek meg a pócsi búcsúsook / S ma táncolnak a kicsi, m6c harangok” – hal-lom megint Ady nagy gy6n6 sorait. – „Hogy ki vagyok, ma kezdem sejteni.”

Az *Ékes virágszál* borítójának fülén olvasom: „Ami a franciáknak Lourdes, a portugálok-nak Fatima, a lengyeleknek Czestochowa, a mexikóiaknak Guadalupe és az osztrákoknak Mariazell, az nekünk Máriapócs”. Ehhez képest, az ország egészét tekintve, mintha kevesen imernék. Tartally Ilona könyve talán segít, hogy legalább megtudják, hol is van „egy nem-zet lelki nemessége, vallásos génusza megnyilvánulásának helye”. Nekem túl sok szemé-lyes élményem kapcsolódik könyve történetének színteréhez, hogy igazi hatását megítél-hessem. Régi könyve pedig, az ötvenes évek elejéről, nem mint olvasmány, hanem egy da-rab anyag, formájával és súlyával él emlékezetemben. Mágneses terében mozdulatok, ar-cok, szavak rendez6dnek, és ma is hallom, hogy mondja valaki: „Sírhatna értünk megint a pócsi Mária”. Csakhogy – három a magyar igazság, és negyedik igazságra várni . . . Mi is ért-hetjük mindnyájan, amit Ady megértett: „Úgy kívánja a pócsi Mária, / Maradjak meg ma-gamhoz érdemesnek”.

SZÖLLÖSI ZOLTÁN

Vasadi Péter versei

Csapdák

R. Gy.-nek

*F6lszínre hív a félrevert
harang. Oránként egyet
üt csak, mégis
kötélhágcsót fűznek össze-
ritka hangjai.
S a megfűjt lisztként
szétporló halak között
lebegek fölfelé.*

*A tintamély izelt
csapdáival alul marad,
de fönt is csapda vár:
halak helyett a tiszta
tett, mely eseménytelen,
de örökké áll és úgy
susog, mint egy
nyírfa vadon.*

Most

*Most mérik meg
milyen mély a verem
mit habozásom
lombbal lef6dött.
Most írják össze
nevetésemet. Most
lép elém valaki
s rámmutat:
míg sírtak, r6f6gött.
Most értem meg:
a k6, a vér, maroknyi
rozsmag, öleléseim*

*mind érthetetlenek.
Most látom csak,
a végtelennek kell
mozdulnia, mielőtt
moccanok. Most bánja
bűnét bronzkorona és
ólomkehely. Most
már tudom: meggyónható
a naplemente. Most
áldozik a surranás.
A félelem. A seb.*